

İŞ HAYATINDA ETİK

Teknoloji ve iletişimdeki gelişmeler, karmaşık ekonomik ilişkiler, dünyanın küreselleşmesi gibi nedenlerden dolayı etik değerlerden uzaklaşmıştır. İş yaşamında meydana gelen karmaşa kontrol edilemez boyutlara ulaştığından dolayı her bireyin etik değerlerle eğitilmesi önemli hale gelmiştir.

İş hayatında etik değerlere önem verilmesinin nedenleri arasında şunlar gösterilebilir;

- Küresel pazardaki rekabet avantajının kazanılmasında insan tutum ve davranışlarının etkili olması,
- Etik değerler ve etik değerlere dayalı davranış biçimleri ile işletme imajı ve saygınlığı arasındaki doğrudan bir ilişki bulunması,
- Etik ve sosyal sorumluluk uygulamalarının, işletmelerin stratejik yönetimlerinin karlılık politikalarındaki araçlardan biri olması,
- İş etiği ilkelerinin, işletme ile ilişkisi bulunan kurum ve kişileri yakından ilgilendirmesi,
- İş etiği uygulamalarının ve etik değerlere dayalı davranış biçimlerinin güven anlamı içermesidir.

İş ahlakı, normatif ve betimleyici iş ahlakı olmak üzere ikiye ayrılır.

Normatif iş ahlakı, iş ahlakına uygun davranışların neler olması gerektiği konusunu inceler. İş ahlakı ilkelerinin, davranış kodlarının belirlenmesi üzerinde çalışır. Normatif iş ahlakının temelini ahlaki sağduyudan yapılan çıkarımlar oluşturur.

Betimleyici iş ahlakı ise, iş dünyasında var olan ahlaki sorunları ve bu konudaki tutum ve davranışları ortaya çıkarmak üzerinde yoğunlaşır.

İş hayatında olması gereken etik ilkelere bazıları şunlardır;

- Kanunlara itaat edin.
- Doğruyu söyleyin.
- İnsanlara saygı gösterin.
- Herkese iyilik et kuralını benimseyin.
- Her şeyden önce hiçbir şeye zarar vermeyin.
- Uygulamada ve karar almada çoğulcu katılımı benimseyin.
- Doğru insanları çalıştırın.
- İş hayatında kurallardan ziyade standartlar koyun.
- Her zaman etik açıdan örnek olun.

YÖNETİMDE ETİK

Yönetimde etik ya da yönetsel etik, yönetsel eylemlerde uyulması gereken ilkeler veya davranış kuralları olarak tanımlanabilir.

Yönetimde etik ilkelere bazıları şunlardır;

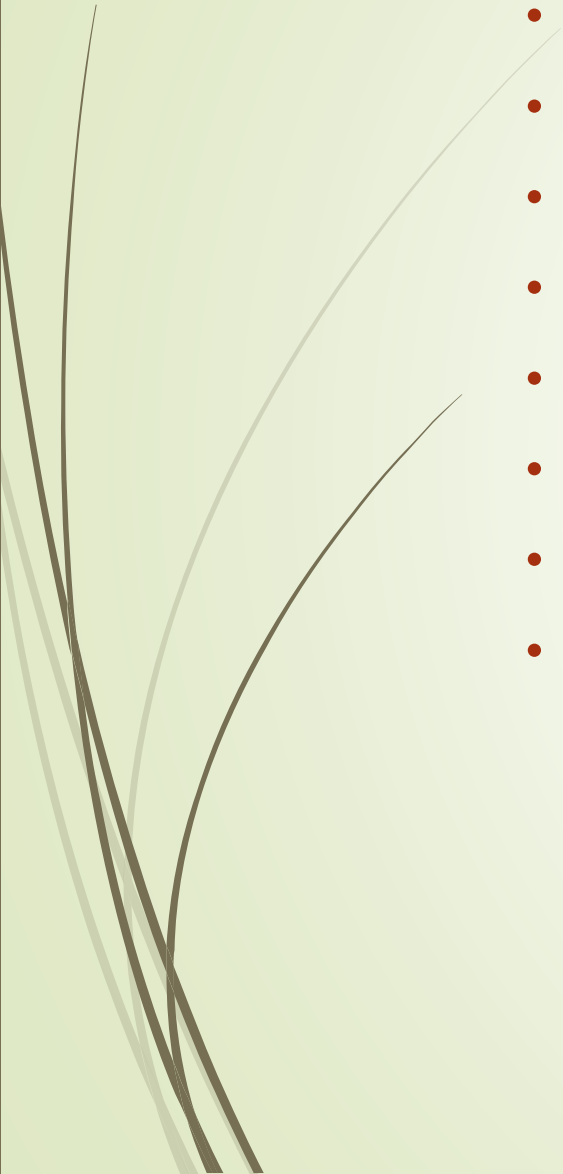
- Adalet
- Eşitlik
- Dürüstlük ve doğruluk
- Tarafsızlık
- Sorumluluk
- Bağlılık,
- Tutumluluk,
- Açıklık,
- Emegın hakkını verme.

Yönetim sürecinde kararlarda, uygulamalarda, eylem ve işlemlerde kaçınılması gereken davranışlar ise yönetimde etik dışı davranış olarak tanımlanabilir.

Yönetimde etik dışı davranışlardan bazıları ise şunlardır;

- Ayrımcılık,
- Kayırma,
- Rüşvet,
- Yıldırma,
- Korkutma,
- İhmal,
- İstismar,
- Yolsuzluk,
- İşkence,

-
- İş ilişkilerine siyaset karıştırma,
  - Dalkavukluk,
  - Şiddet, baskı ve saldırganlık,
  - Hakaret,
  - Küfür,
  - Bedensel ve cinsel taciz,
  - Kötü alışkanlıklar,
  - Zimmet,
  - Bağnazlık vb.
-

Kayıрма

Tinsel ve duygusal nitelikteki geleneksel bağılıklar ve yükümlülüklerle görevlilerin yakın çevresine ya da birtakım kişilere ayrıcalıklı davranmasını ifade eder.

Yolsuzluk

Kamu gücünün özel çıkarlar amacıyla kötüye kullanılmasıdır.

Rüşvet

Para, mal, hediye gibi birtakım maddesel çıkarlar karşılığında bunu sağlayan kişi ya da kümelere ayrıcalıklı davranılması ve hukukun ihlal edilmesidir.

Yıldıırma-korkutma

İş görenler üzerinde güç gösterisi yaparak astları yıldırııaya çalışmaktadır.

Bedensel ve cinsel taciz

Bedensel cezalandırma tokat atma, kulak çekme, sopayla vurma vb., cinsel taciz ise çocuğa, kadına söz atma, el kol hareketi yapmakla başlayıp daha ileri boyutlara kadar varan geniş bir yelpazedir.

ETİK DIŞI DAVRANIŐI DOĐURAN NEDENLER

KiŐisel nedenler

Bireyin kiŐisel özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bencil olması, psikolojik rahatsızlığının bulunması, kindar olması gibi sebeplerle etik dışı davranış gösterebilir.

- **Etik ltleri farklı yorumlama**

Bireylerin kiŐisel ltleri, toplumsal ölçütlerden farklılık gösterdiği durumlarda etik dışı davranışlar ortaya çıkar. Bireyin sahip olduğu etik ölçütlerin farklılık gösterme nedenleri, bireyin yaŐadıđı evre, aldığı eğitim vb. olabilir.

- **Bireyin bencil davranması**

Bencillik karakteristik bir özellik olup bireyin sadece kendi çıkarını düŐünerek hareket etmesi, ben merkezli bir yaklaŐımla baŐkalarının hak ve çıkarlarını göz ardı etmesidir. Ahlaki anlamda ise, insanın kendi çıkarına, egosuna uygun hareket etmesinin iyi olduğunu öne süren felsefi bir görüŐtür.

GerçekleŐen etik dışı davranışların bir çoğunun ardında bireyin bencil davranması yatmaktadır.

- **Etik ikilemler**

İkilem genel olarak kıskaç, kısıtma ve açmaz anlamına gelir. Etik ikilem ise, iki ya da daha fazla değerin çatışma halidir. Etik paradox olarak da adlandırılır. Günlük iş hayatında etik ikilemler ile karşılaşılması kaçınılmazdır. Meslek etiği, etik ikilemlerden olumsuz etkilenir. Günlük yaşantımızda bu tür ikilemler ile sık karşılaşabiliriz. Bir olaydan kimin nasıl etkileneceğinin muhakemesini yaparak ve buna göre doğru kararı verip uygulayarak etik ikilemler çözülebilir.

- **Mesleki bilgi yetersizliği**

Bireylerin mesleklerini sorunsuzca icra edebilmeleri için gereken mesleki bilgi birikimine, donanımına, teorik ve pratiğe sahip olması gerekir. Bilgi eksikliği ya da yetersizliği nedeniyle birey çeşitli mesleki sorunlarla karşı karşıya kalabilir. Bu durumda ise bireyler etik dışı davranışlar gösterebilir.

Dışarıdan kaynaklanan nedenler

- **İşletme yönetiminin etik davranışları algılama farkı**

İşletmelerdeki yöneticiler ve sorumlular etik dışı davranışlara yönelirken çalışanlar bu davranışlara katılabilir ya da sessiz kalarak karşı çıkmayabilir. Aksi türde davranıldığında işini kaybetme riski bilincinde olan çalışan bu duruma göz yumabilir. Bu çalışanın içsel bir sorunu olmasına rağmen, dış kaynaklı bir etik sorun yaşamamasına neden olur. Böyle bir ortamda çalışanlar işini kaybetme pahasına da olsa etik davranmalı ve etik dışı davranışların sorumlusu durumuna düşmemelidir.

- **Rekabet**

Rekabet, üstünlük sağlama amacı ile rakiplere karşı yürütülen etkinlikler bütünüdür. Rekabet kişileri çoğu zaman etik dışı davranışlara itebilir. Ancak ne pahasına olursa olsun haksız rekabette ve dolayısıyla etik dışı davranışta bulunulmamalıdır.

- **Meslek ücreti**

Bir meslek mensubu, yerine getirebileceği ölçüde iş yükü almalı ve bu işleri gerektirdiği şekilde yerine getirmelidir. Herhangi bir meslek yalnızca maddi kazanç sebebiyle tercih ediliyorsa, bu durumda etik dışı davranışlar ortaya çıkar. Ayrıca çalışanlar arasında bazı maaş dengesizliklerinin olması haksız rekabete yol açtığından başta yolsuzluk olmak üzere başka etik dışı davranışlar görülebilir.

- **Karşılıklı güvensizlik**

Kurumlarda yöneticiler ve çalışanlar arasında karşılıklı güven olması oldukça önemlidir. Bazen, gücü elinde bulundurma arzusundan ve «her şeyi en iyi ben yaparım» duygusundan kaynaklanan davranışlar sergileyen yönetici ve çalışanlar vardır. Bu durum karşılıklı güvensizliğe ve neticesinde etik dışı davranışlara zemin hazırlar.

- **Sahte ve yanıltıcı belge**

Sahte belge, devletin belirlediği şekil ve içeriğe aykırı bir biçimde düzenlenen belgedir. Yanıltıcı belge ise, gerçek bir muamele ve duruma dayanmakla birlikte bu durumu içerik ve miktar itibarıyla gerçeğe aykırı yansıtan belgedir. Bu tür belgeler çalışanlar ile ilgili olmasa da bireyleri zor duruma düşürebilmekte ve etik dışı davranış arayışına itebilmektedir.

- **Etik davranışların esnetilmesi**

Kurumlarda etik ilkelerin esnetilmesi etik dışı davranışların önünü açar. «Başkası yapıyorsa ben de yaparım» anlayışının çalışanlarda var olması, bunların yeterli bir şekilde cezalandırılmaması etik dışı davranışların çoğalmasına neden olacaktır.